

NIESZPOR (36) *sb m*

nieszpor (29), **nieszpory** *pl t* (2), [**mięspor**], nieszpor *a.* nieszpory (5); nieszpory *FalZioł, OrzQuin.*

-fz- (26), -f- (7), -ff- (3).

e jasne; -ór (Cn o jasne), -or-.

sg N nieszpór (4). *◇ G nieszporu* (11), *nieszpora* (1) [*w rymie*] *PudłFr.* *◇ A nieszpór* (10). *◇ L nieszporze* (3). *◇ pl A nieszpory* (5). *◇ L nieszporz(e)ch* (1) *FalZioł, nieszporzych* (1) *BielŻyw, [nieszpor(a)ch].*

Sł stp: nieszpor, mieszpor, mięspor, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

W religii rzymskokatolickiej część codziennych modlitw brewiarzowych przepisanych duchownym do odmawiania wieczorem po nonie a przed kompletą; publiczne nabożeństwo kościelne odprawiane wieczorem, a w czasie postu też po mszy św.; laudes Divinae vespertinae publicae, vesperinum officium sanctae ecclesiae vel sacerdotum quod Deo quotidie hoc tempore persolvere tenentur, preces quibus sacrorum ministri sub vesperum Divinum numen placant, sanctae preces, vespertinae preces ecclesiae vel ecclesiasticae, vcsperae Cn (36) : pieśni kościelnych nie mało złożyła [żona Boecyjusza], które iefzczę j do czałow ninieyfzych na niefzporzych bywaią śpiewany. BielŻyw 171; obyczay iefł slugam bożim fiedm kroć przez dzień chwalić pana boga [...] w noci Iutrznia na pamiątkę ięcia y zmartwychwstania pana Iefufowego/ Wthore prima pirwey godziny na dzień iż thedy był wydan Piłatowi/ Trzecie tertia trzeciey godziny na dzień/ iż thedy wołali żydowic vkrzyżuy/ Czwarthe sexta szoftey godziny iż tedy na krzyż przybit/ Piąte nona dziewiątey godziny iż tedi zmarł/ Szofte niefzpor iż tedy słożon z krzyża/ Siodme Completa iż tedy pogrzebion. WróbŻołt pp7; RejRozpr A2v, Bv; Obiat Czalfem napoły zgnił Kedy wiecz długi niefpor bił Co wiecz półcze Pomfy bywą RejKup cc5v; BielKron 322v; Ale ázeby fy nam niemiefzkáło/ bo iuz oto ná Niefzpory zwónią OrzQuin O2v; Opałkę do Minerwy daycie do Klafztorá/ Niech w niéy fálatę nofzą/ gdy przydą z niefzporá. PudłFr 78; LatHar 311; [Hymna, którą poscie spiewaią na mięsporze BobPieś 238].

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy dnia tygodnia lub święta (2): *Poczyna fie Pienie niefzporu wtorkowego. WróbŻołt qq2; RejPs 190v; [Sycyliyczycowic pobiwfzy iedney godziny w Niefzpor Wielkonocny wfzytki Francuzy [...] odkinęli fie [...] od Karoluśfá Francufkiego Krolá/ do Piotrá Aragonfkiego StryjKron 311 (Linde). Cf »nieszpor sycylijski«].*

W połączeniu z wyrażeniem przyimkowym „w” + A nazwy dnia tygodnia (1): *ná Niefpor w niedzielę. KrowObr 152.*

W połączeniach szeregowych (2): *SkarŻyw 141; Iáko w ftárym zakonie były pewne czały modlitwom náznáczone ták y w kościele Cbrześcijánfkim [...] chowaią siedm czałow ábo godzin: Iutrznia/ Pryme/ Tercye/ Sextę/ Nonę/ Niefzpor y Kompletę. WujNT 439.*

Zwroty: pogard. »markotać nieszpory« (1): *Każefz ty mnie rowno s chłopem chodzić/ [...] Albo s kfięzą márkotác niefzpor/ Y ták mam łeb z ich wołania chory. BielKom F6.*

»nieszpor odprawi(a)ć (a. odprawować)« (3): *RejKup i2; Prime/ Tertie/ Sexte/ None/ Niefzpor/ iutrżanią pułnocną/ śpiewánim Pfálmow odpráwowały. SkarŻyw 141; Y muśic dla téy woyny kościól ftać pułtkámi/ A ia fám niefzpór będe odpráwiał z wróblámi. WyprPl Cv.*

»nieszpor (od)śpi(e)wać« [szyk zmienny] (4): *MiechGlab* *4; *RejKup* c4v, k4; śpiewał [św. *Dunstanus*] wedle zwyczajai nieszpor z bracią *SkarŻyw* 509.

Wyrażenia: »pierwy nieszpor« (2): to dalo wżytym vyernye śpouyedayącym a pokutuyącym tego dnya na mży ftho dny odpustu bądącym dal od pyeruego nyefporu y yuthrnye y od wtorego nyefporu też fto dny *PatKaz* I 3, 16.

[»nieszpor sycylijski«: Przypowieść też była ftađ vroflá [...] O Bogdaycie potkał Nieszpor Sycyliyki/ Bo w ten czás iednego nieszporu Wielkonocnego Syciliánie pobili o fześcdziefiat tyfięcy Francuzow. *StryjKron* 311 (*Linde*).]

»wtory nieszpor« (2): fto dny [odpustu] nayuthrny na mży na pyerwym y wtorym nyefporze ktorzy bądą *PatKaz* I 16, 3.

Szeregi: »nieszpor i jutrznia« (1): nie máłz tego nieszporu y iutrzniey/ gdzieby cię [o *Matce Bożej*] nie wyflawiano. *SkarKaz* 578b. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»(jako) msze, (tak i) nieszpory« (2): A w ziemiach krześcianłkich w Filandiey, w Gotiey y w Norweiey, iako mże tak y nieszpory przy świeczach śpiewaią. *MiechGlab* *4; *RejKup* i6.

»nieszpor, salve [= *Salve Regina, pieśń do Matki Boskiej*]« (1): Iuż fię zdrowia nienadziewai Rychley nieszpor śalue śpiewai. *RejKup* c4v.

[»nieszpor albo wieczernia«: Boris [...] w dzień śobotny ku wieczorowi kazał przed sobą Nieszpor álbo wieczernią śpiewać *StryjKron* 166 (*Linde*).]

Iron. (1): Czáfem poczczą Burmiłtrzá/ iż pług iego przodkiem Wyieđża ná Pánłczyznę [...] Burmiłtrż naprzod śpiewa Onę piołnkę orácką: pośpolłtwo opiewa. A Pánu miło śłuchác onego nieszporu/ Y tak fię wlecze co dzień k łámemu wieczoru. *KlonWor* 15.

a. *Czas odprawiania nieszporów; wieczór* (10) :

W połączeniach szeregowych (3): Ná tym mieyfcu przez długi czás/ ná godziny kościelne/ iutrznią/ nieszpor/ Tertię/ Sextę Nonę/ ślychana byłá dziwna muzyká *SkarŻyw* 179; *LatHar* 302 [2 r.].

Wyrażenia przyimkowe: »do nieszporu« = *do wieczora* (4): A ktora na odmiánę/ niema śzat/ vbioru/ Záda sobie chorobę/ leży do nieszporu. *BielSat* Dv [*idem BielRozm* 25], C2v; *BielRozm* 18, 25.

»o nieszpory« = *wieczorem* (1): Pożiewa/ przeciága fię/ vtráfia kędziory: Gładzi twarz/ przegláda fię/ wftáie o Nieszpory. *KlonWor* 62.

»o nieszporzech[-ach]« = *wieczorem* (1): [położyli się [*Janczarowie*] między jemi [*wąwozami*] a przykryli się wrzosem [...]; a było to o nieszporach. *PamJancz* 62.]

~ *Szereg*:»rano i o nieszporzech« (1): á zawżdi rano y o nieszporzech iednę łtuczkę z iaday. *FalZioł* I 115d. ~